

ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ УЧНЯ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

НАТАЛІЯ КОВЧИН

ORCID ID 0000-0003-0432-3643

старший науковий співробітник,

кандидат педагогічних наук,

Інститут педагогіки НАПН України,

старший науковий співробітник,

nkovchin@gmail.com

Ключові слова: компетентність, економічна освіта, цифрова компетентність, навчання, мислення.

Економічна шкільна освіта на сучасному етапі розвитку України визначається основними завданнями переходу до демократичної та правової держави, реформуванням ринкової економіки, спрямуванням вектору до загальних світових тенденцій суспільного та економічного розвитку.

Сьогодні в умовах стрімких економічних процесів як у світі, так і в Україні настійно виникає проблема удосконалення і оновлення шкільної економічної освіти. Економічна освіта в сучасній школі передбачає формування системних економічних знань, умінь в учнів, здатність оперувати знаннями, застосовувати їх в самостійній діяльності. А також економічна освіта – фактор формування у особистості учнів значимих якостей, які необхідні для ефективного виконання економічних завдань, як в процесі навчання економіки, так і в самореалізації в подальшому житті:

- розвиток економічного мислення;
- економічне виховання, формування економічної культури;
- розвиток підприємницького хисту як складової економічного ресурсу;
- формування підприємницької компетентності;
- розвиток менеджерських здібностей і відповідних умінь;
- розвиток критичного мислення.

Економічне мислення – структурний компонент мислення людини. А зміст економічного мислення зумовлений типом існуючих суспільних відносин.

Але шкільна економічна освіта та подальша самореалізація неможлива без формування інформаційно-цифрової компетентності як учителя, так і учня.

Нова українська школа повинна сформувати в учнів десять ключових компетентностей, серед яких виокремлена інформаційно-цифрова компетентність. Її Європейський парламент та Рада Європейського Союзу у 2006 році визнали ключовою складовою для навчання людини упродовж усього життя. Отже, цифрова компетентність передбачає впевнене та критичне використання нових технологій інформаційного суспільства для повсякденного спілкування, роботи та відпочинку [2].

У Концепції «Нова українська школа» поняття компетентність трактується як «динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [1]; ключовими компетентностями вважаються такі, «які кожен потребує для особистої реалізації, розвитку, активної громадянської позиції, працевлаштування і які здатні забезпечити особисту реалізацію та життєвий успіх протягом усього життя» [1, с. 10].

Отже, цифрова компетентність є багатофункціональною і може застосовуватись у різноманітних життєвих сферах, вона також є трансверсальною. Трансверсальні компетентності забезпечують «трансфер навчання», тобто перенос набутих знань, навичок і мета-когнітивних здібностей особистості на вирішення ситуацій реального життя. Формування трансверсальних компетентностей також сприяє розвитку предметних компетентностей та орієнтує студентів на навчання протягом життя [7].

У зарубіжних дослідженнях використовуються поняття цифрова компетентність (digital competence), цифрова грамотність (digital literacy), технологічна грамотність (technology literacy), інформаційна та технологічна грамотність (information and technology literacy), технологічна грамотність (technology literacy) та ін. [3].

Цифрову компетентність учені трактують як наявність знань, умінь і здатність застосовувати їх у професійній діяльності; вміння аналізувати, класифікувати, систематизувати, застосовувати програмні засоби. Ця компетентність демонструє продуктивність діяльності, застосування на практиці набутих знань і вмінь. Вчені визначають також вчителя у використанні інформаційно-комунікаційних технологій у професійному контексті з педагогічно-дидактичною критичністю та обізнаністю із її значенням для навчальних стратегій та цифрової освіти учнів [4].

Цифрова компетентність (digital competence) згідно з документом «The Digital Competence Framework» [5] ідентифікується у п'яти областях:

1. Інформаційна грамотність.
2. Комунікація і співпраця.
3. Створення цифрового контенту.
4. Безпека.
5. Вирішення проблеми [6, с. 148].

У Концепції формула нової школи визначається так: «Наскрізне застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі та управлінні закладами освіти і системою освіти має стати інструментом забезпечення успіху нової української школи. Запровадження ІКТ в освітній галузі має перейти від одноразових проєктів у системний процес, який охоплює всі види діяльності. ІКТ суттєво розширяють можливості педагога, оптимізують управлінські процеси, таким чином формуючи в учня важливі для нашого сторіччя технологічні компетентності» [1, с. 8].

Отже, можна зазначити, що здатність упевнено, критично і творчо використовувати інформаційно-комунікаційні технології для досягнення цілей, що належать до галузі роботи, зайнятості, навчання, дозвілля та участі у житті суспільства, розглядається як інформаційно-цифрова компетентність у країнах Євросоюзу. Дана компетентність трактується як трансверсальна, про що вже зазначалось, що сприяє формуванню інших компетентностей, які стосуються сфери мов, математики, вміння навчатись, культурної обізнаності тощо і належать до навичок ХХІ ст., що їх мають досягти усі громадяни, аби забезпечити їхню активну участь у житті суспільства та його економічному розвитку [1, с. 1].

Компонентами цифрової компетентності є: інформаційна і медіа грамотність (опрацювання, пошук, зберігання інформації, розробка матеріалів з використанням цифрових ресурсів); комунікативний компонент (онлайн-комунікації в різноманітних формах: соціальні мережі, блоги, чати, електронна пошта, та ін.); технічний компонент (використання комп'ютера і ПЗ для розв'язання різноманітних проблем); споживацький компонент (розв'язання щоденних проблем).

Таким чином інформаційно-цифрова компетентність – це здатність і готовність ефективно, критично використовувати ІКТ для вирішення різноманітних системних проблем; здатність особистості застосовувати інфокомунікаційні технології, ефективно, критично в різних сферах життєдіяльності на основі оволодіння відповідними компетенціями як системою знань, умінь, відповідальності й мотивації.

У результаті сформованої інформаційно-цифрової компетентності учителі і учні вмітимуть використовувати різні джерела інформації, користуватися новими інформаційними технологіями та програмним забезпеченням. Отже навчання економіки сьогодні неможливе без формування в учнів та удосконалення в учителів інформаційно-цифрової компетентності, яка забезпечує процес навчання дуже широкими можливостями у оволодінні економічними знаннями, вміннями, навичками, так і застосування їх у подальшому житті, у самоствердженні та самореалізації

Список використаних джерел:

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczija.pdf>

2. Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning / Official Journal of the European Communities, L 394 / 10 of 30. 12. 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006H0619&from=do>
3. Овчарук О. В. Інформаційно-комунікаційна компетентність як предмет обговорення: міжнародні підходи / О. В. Овчарук. // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2013. – № 7. – С. 3–6.
4. Krumsvik R. Situated learning and digital competence / R. Krumsvik // Education and Information Technology. – 2008. – № 4 (13). – pp. 279–290.
5. The Digital Competence Framework [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp/digital-competence-framework>
6. Петренко С. В. Інформаційно-цифрова компетентність учня у контексті формування нової української школи / С. В. Петренко // Інноватика у вихованні. - 2017. - Вип. 6. - С. 144-156. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inuv_2017_6_19
7. Петренко В. О. Формування трансверсальних компетентностей в умовах закладу вищої освіти / В. О. Петренко, І. В. Безугла // Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика: матер. міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 29–30 бер. 2018 р. – Х.: Вид-во «НТМТ», 2018. – С. 290-293.